

OULUNSALO

Viihtyisä kotikunta

OULUNSALON KUNNAN
PERUSOPETUKSEN
OPETUSSUUNNITELMA 2005-2008

6.2 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

SISÄLLYSLUETTELO

6.2. ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	3
6.2.1 SUOMI ÄIDINKIELENÄ	3
6.2.2 VUOSILUOKAT 1–2	3
TAVOITTEET	4
SISÄLLÖT	4
KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 2. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ	7
6.2.3 VUOSILUOKAT 3–5	8
TAVOITTEET	8
SISÄLLÖT	9
KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ	13
6.2.4 VUOSILUOKAT 6 – 9	15
TAVOITTEET	15
SISÄLLÖT	18
ARVIOINTI	21
PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8	22
AIHEKOKONAISUUDET	24
6.2.5 SUOMI TOISENA KIELENÄ	24
VUOSILUOKAT 1–9	24
TAVOITTEET	25
KESKEISET SISÄLLÖT	26
PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8	28
Liite	
SUUNNITELMA KIRJASTONKÄYTÖN JA TIEDONHANKINNAN OPETUKSESTA OULUNSALON KOULUILLE	31

Eri luokka-asteiden opetuskokonaisuuksien järjestystä voidaan harkinnan mukaan vaihtaa opetussuunnitelmaan merkitystä järjestyksestä poiketen, kunhan kukin aihekokonaisuus opetetaan tuntijakopäätöksen mukaisten nivelkohtien rajaamien alueiden sisällä.

6.2. ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

6.2.1 SUOMI ÄIDINKIELENÄ

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen perustehtävänä on kiinnostuttaa oppilas kielestä, kirjallisuudesta ja vuorovaikutuksesta. Opetuksen tulee perustua yhteisölliseen näkemykseen kielestä: yhteisön jäsenyys ja osallisuus tietoon syntyvät, kun oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Opetuksen tulee perustua myös oppilaiden kielellisiin ja kulttuurisiin taitoihin ja kokemuksiin ja tarjota mahdollisuuksia monipuoliseen viestintään, lukemiseen ja kirjoittamiseen, joiden avulla oppilas rakentaa identiteettiään ja itsetuntoaan. Tavoitteena on, että oppilaasta tulee aktiivinen ja eettisesti vastuullinen viestijä sekä lukija, joka pääsee osalliseksi kulttuurista sekä osallistuu ja vaikuttaa yhteiskuntaan.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa opitaan käsitteitä, joilla kielentää maailmaa ja omaa ajattelua: oppilas saa keinoja todellisuuden jäsentämiseen mutta myös mahdollisuuksia irrota siitä, rakentaa uusia maailmoja ja kytkeä asioita uusiin yhteyksiin.

Äidinkieli ja kirjallisuus on tieto-, taito- ja taideaine, joka saa sisältöaineksensa kieli- ja kirjallisuustieteistä sekä viestintätieteistä. Oppiaineen pohjalla on laaja tekstikäsitys: tekstit ovat puhuttuja ja kirjoitettuja, kuvitteellisia ja asiatekstejä, sanallisia, kuvallisia, äänellisiä ja graafisia sekä näiden tekstityyppien yhdistelmiä. Opetuksessa on otettava huomioon, että oppilaan äidinkieli on oppimisen perusta: kieli on oppilaalle sekä oppimisen kohde että väline. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävä on suunnitelmallisesti kehittää kieleen pohjautuvia opiskelu- ja vuorovaikutustaitoja.

Äidinkielen oppiminen kattaa laajasti kielen osa-alueet ja tehtävät. Opetuksen tulee kehittää tietoa kielestä ja kirjallisuudesta sekä vuorovaikutustaitoja uusissa ja yhä vaativammassa kielenkäyttö- ja viestintätilanteissa.

Oppilailla on mahdollisuus suorittaa kirjallisuusdiplomi, joka koostuu luokkasteittain suoritettavista lukudiplomeista. 1—6 vuosiluokkien lukudiplomit suoritettuaan oppilas saa alakoulun kirjallisuusdiplomin ja lisäksi 7—9 vuosiluokkien lukudiplomit suoritettuaan perusopetuksen kirjallisuusdiplomin. Kirjaluettelon laatii kirjasto yhteistyössä koulujen kanssa. Koulut laativat oman suoritusohjeistonsa.

Kirjaston kanssa yhteistyössä on laadittu Iines-projektiin liittyen kirjaston käytön opetussuunnitelma osaksi äidinkielen opetussuunnitelmaa (liitteenä aihekokonaisuusien jälkeen).

6.2.2 VUOSILUOKAT 1–2

Vuosiluokkien 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen keskeinen tehtävä on jatkaa jo aiemmin alkanutta kielen oppimista. Opetuksen tulee olla arkeen liittyvää suullista ja kirjallista kommunikaatiota, joka tukee oppilaan yksilöllistä kielenoppimista. Opetuksessa on otettava huomioon, että oppilaat voivat olla oppimisprosessissaan hyvin eri vaiheissa.

TAVOITTEET

Oppilas

- haluaa, rohkenee ja osaa ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti
- kuuntelee keskittyen ja eläytyen tilanteen mukaan
- osallistuu keskusteluun kysymällä, vastaamalla, kertomalla sekä ilmaisemalla omia tietojaan, kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään
- oppii lukemisen ja kirjoittamisen perustekniikan sekä niihin liittyviä käsitteitä; hän oppii ymmärtämään myös harjoittelun ja säännöllisen lukemisen ja kirjoittamisen merkityksen näiden taitojen kehittämisessä
- oppii tarkkailemaan lukemistaan ja luetun ymmärtämistään
- saa mahdollisuuksia kehittää luku- ja kirjoitustaitoaan, myös medialukutaitoaan sekä viestintävalmiuksiaan myös tietoteknisessä oppimisympäristössä
- oppii vähitellen omaa tekstiä kirjoittaessaan ottamaan huomioon kirjoitetun kielen sopimuksia ja sääntöjä
- kuuntelee ja lukee kirjallisuutta niin, että hän sen avulla tutustuu kirjoitettuun kielimuotoon, hänen sana- ja ilmaisuvarastonsa ja mielikuvituksensa rikastuvat, hän saa aineksia ajatteluunsa ja ilmaisuunsa ja hänelle tarjoutuu mahdollisuus aikuisen lukemista kuunnellessaan löytää kirjallisuuden kiehtova maailma
- opettelee valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa ja lukee lukutaitoaan vastaavia kirjoja

SISÄLLÖT**Puhuminen, kuunteleminen ja ilmaisu***1 lk*

- omien kokemusten, havaintojen ja tapahtumien selostamista ja tarinoiden kertomista aluksi omalle parille ja pienryhmälle
- suullista ilmaisuarkkitehtuuria arkitilanteissa ja opetuskeskustelussa: kohtelias puhetapa oppilas kertojana, kysymyksen tekeminen, kysymykseen vastaaminen, tarkka kuunteleminen, ohjeen mukaan toimiminen, yksilöllinen ohje
- kuullun, nähdyn, koetun ja luetun työstämistä eläytymisen, improvisoinnin, kerronnan, leikin ja draaman avulla
- kirjoitettuun kieleen ja yleispuhekieleen tutustumista opettajan luennan ja kerronnan avulla

2 lk

- omien kokemusten, havaintojen ja tapahtumien selostamista ja tarinoiden kertomista aluksi omalle parille ja pienryhmälle
- suullista ilmaisuarkkitehtuuria erilaisissa viestintätilanteissa ja opetuskeskustelussa: kohtelias puhetapa, roolit keskustelussa, mielipiteen perustelu, tarkka kuunteleminen, ohjeen mukaan toimiminen, yhteinen ohje
- kuullun, nähdyn, koetun ja luetun työstämistä eläytymisen, improvisoinnin, kerronnan, leikin ja draaman avulla
- kirjoitettuun kieleen ja yleispuhekieleen tutustumista opettajan luennan ja kerronnan avulla

Lukeminen*1 lk*

- Lukemisen perustekniikan monipuolista päivittäistä harjoittelua
- Lukemissuunnan vahvistamista
- Äänne-kirjain- vastaavuuden harjoittelua
- Äänteiden yhdistäminen tavuiksi, tavujen yhdistäminen sanoiksi
- Lukeminen automatisoituu tavu- ja sanatasolle
- Tavuittain ääneen lukemista jatketaan niin kauan kuin taidot vaativat
- Tekstin ymmärtämistä harjoitellaan
- Viestintä: tutustumista sanomalehteen

2 lk

- Lukemisen perustekniikan vahvistamista
- Lukemisnopeuden säätelyä tekstin mukaan
- Eläytyvää lukemista
- Taitojen syventämistä: tekstin sisällön ennakointia (otsikon, kuvien, aikaisempien tietojen tai luetun perusteella)
- Keskeisten asioiden löytämistä tekstistä ja päätelmien tekemistä myös tietotekstistä
- Luetun liittämistä omiin kokemuksiin ja tietoihin
- Kysymyksien asettamista ja vastaamista
- Mediataito: sanomalehti viestinnässä

Kielellinen tietoisuus*1 lk*

- Lukeminen on tekstin muuttamista puheeksi
- Kirjoittaminen on puheen muuttamista lauseiksi ja sanoiksi
- Tietoisuus kielestä ja sen osista
- Puheen analysoiminen sanoiksi, tavuiksi, äänneiksi ja kirjaimiksi
- Alkuääne, loppuääne
- Äänteiden kestolla leikkittely
- Riimittely
- Sanojen tunnistaminen ja selittäminen
- Sanavaraston kartuttaminen
- Tavurytmi ja tavuerottelu
- Runojen ja lorujen ulkoa opettelua

2 lk

- Lausetaju
- Ala- ja yläkäsitteet
- Synonyymit
- Vastakohdat
- Sanavaraston kartuttaminen
- Erilaisten tekstien ulkoaopettelua

Kirjoittaminen*1 lk*

- Kirjoittamisen perustekniikan päivittäistä harjoittelua
- Kirjainmuotojen harjoittelua: pienet ja isot tekstauskirjaimet
- Oikeinkirjoituksen harjoittelua: tavu, sana, sanaväli, sanan jakaminen, lause, lyhyt ja pitkä vokaali, geminaatta
- Sanelukirjoituksessa iso alkukirjain ja piste
- Tekstin tuottamista kuvien, tarinan tai oman kokemuksen pohjalta (päähuomio sisällössä ja luomisen ilossa)
- Kirjoittamista tietokoneella

2 lk

- Kirjoittamisen perustekniikan vahvistamista
- Kirjainmuotojen ja niiden yhteen liittämisen harjoittelua: isot ja pienet kirjoituskirjaimet
- Oikeinkirjoituksen vahvistamista: äng - äänne
- Taitojen syventämistä: omassa kirjoittamisessa isot alkukirjaimet ja lopetusmerkit
- Lauseiden lihottamista
- Tekstin tuottamista kuvien, tarinan tai oman kokemuksen pohjalta (päähuomio sisällössä ja luomisen ilossa)
- Kirjoittamista tietokoneella

Kirjallisuus*1 lk*

- Satuihin, kertomuksiin, runoihin ja sarjakuviin tutustuminen kuunnellen aikuisen ääneen lukemista
- Oppilaan lukutaidon kehittyessä itsenäinen kirjallisuuden lukeminen lisääntyy
- Tunnettujen satukirjailijoiden klassikoihin tutustuminen
- Elämysten ja lukemiskokemusten jakaminen
- Tutustuminen kirjastoon
- Kirjailijavierailut ja teatterissa käynti mahdollisuuksien mukaan
- Lempikirjan (aikuisen lukeman) esittely
- Medialukutaito: videot, elokuvat, kuunnelmat, digitaaliset tallenteet
- Lukudiplomikirjallisuuteen tutustuminen ja diplomin suorittaminen kiinnostuksen mukaan

2 lk

- Satuihin, kertomuksiin, runoihin ja sarjakuviin tutustuminen kuunnellen aikuisen ääneen lukemista
- Oppilaan lukutaidon kehittyessä itsenäinen kirjallisuuden lukeminen lisääntyy
- Tunnettujen satukirjailijoiden klassikoihin tutustuminen
- Tutustutaan käsitteisiin päähenkilö, tapahtuma-aika ja -paikka sekä juoni
- Kirjastopalvelujen käyttö
- Kirjailijavierailut ja teatterissa käynti mahdollisuuksien mukaan
- Lempikirjan (itse luettu) esittely
- Medialukutaito: videot, elokuvat, kuunnelmat, digitaaliset tallenteet
- Lukudiplomikirjallisuuteen tutustuminen ja diplomin suorittaminen kiinnostuksen mukaan

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA

2. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

PUHUMINEN JA KUUNTELEMINEN

Oppilas

- osaa toimia tarkoituksenmukaisesti arkipäivän puhetilanteissa, seuraa opettajan ja muiden oppilaiden kerrontaa ja keskustelua ja pyrkii puhujana vastavuoroisuuteen; keskustelussa hän reagoi kuulemaansa omilla ajatuksillaan ja mielipiteillään sekä kysymyksillä
- on tottunut ilmaisemaan itseään suullisesti: hän osaa kertoa pienelle ryhmälle havainnoistaan ja kokemuksistaan niin, että kuulijat pystyvät seuraamaan kerrontaa; hän osallistuu luokkansa yhteisiin ilmaisuharjoituksiin

LUKEMINEN JA KIRJOITTAMINEN

Oppilas

- pystyy tekemään ikäkaudelleen ominaisia havaintoja kielen merkityksestä ja muodosta: hän rohkaistuu erittelemään sanojen tavu- ja äännerakennetta, riimittelemään ja pohtimaan sanojen merkityksiä ja muotoja; hän osaa luetella kirjaimet aakkosjärjestyksessä ja osaa käyttää aakkosjärjestystä
- on edennyt alkavan lukemisen vaiheesta perustekniikan vahvistumisen vaiheeseen, jolloin, lukemisen sujuvuus ja nopeus kehittyvät; lukeminen on melko sujuvaa: hän tunnistaa tutut sanat ilman kirjain kirjaimelta, tavu tavulta etenemistä, hän osaa kuitenkin käyttää tätä tekniikkaa hyväkseen oudon sanan lukemisessa; häneltä sujuu tälle ikäkaudelle tarkoitettujen tekstien lukeminen
- on kehittynyt luetun ymmärtämisen taidoissa päätelmien tekemiseen; hän on alkanut jo tarkkailla lukiessaan, ymmärtääkö hän lukemaansa ja tietää, että ymmärtämisen apuna voi käyttää yleistietoa sekä erilaisia kokemuksia ja tietoa kielestä
- haluaa ilmaista itseään myös kirjallisesti, on kokeillut kirjoittaa eri tarkoituksiin ja osaa myös käyttää mielikuvitusta kirjoittaessaan
- kehittää kirjoittamistaitojaan: käsin kirjoittaminen on motorisesti vakiintumassa, ja oppilas osaa jo sitoa kirjaimia toisiinsa; hän osaa tuottaa omaa tekstiä myös tietokoneella; helppojen ja tuttujen sanojen oikeinkirjoitus on jo lähes virheetöntä, ja oppilas alkaa käyttää lauseissa lopetusmerkkejä ja lauseen alussa isoa kirjainta.

KIRJALLISUUS

Oppilas

- etsii itselleen sopivaa ja mieluisaa luettavaa; hän käyttää lukutaitoaan viihtymiseen ja joskus myös löytääkseen tietoa
- on lukenut ainakin muutamia, lukutaitoaan vastaavia lastenkirjoja, ja hänen media-lukutaitonsa riittää ikäkaudelle suunniteltujen ohjelmien ja aineistojen seuraamiseen ja käyttämiseen ja niiden edellyttämään vastavuoroisuuteen.

6.2.3 VUOSILUOKAT 3—5

Vuosiluokkien 3—5 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen keskeinen tehtävä on äidinkielen perustaitojen oppiminen. Opetuksen tavoitteena on sujuvan luku- ja kirjoitus-tekniikan oppiminen, luetun ymmärtämisen syventäminen ja tiedonhankintataitojen kartuttaminen. Oppilasta ohjataan kuuntelemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan erityyppisiä tekstejä.

Kirjallisuuden lukemisella ja monipuolisella kirjoittamisella on näinä vuosina itseisarvoa, mutta niillä tuetaan myös oppilaan lukutaidon, ilmaisuvarojen, mielikuvituksen ja luovuuden kehittymistä. Oppilasta harjaannutetaan myös oman luku-kokemuksen jakamiseen ja käsittelemiseen.

TAVOITTEET

Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- oppii erilaisissa viestintätilanteissa aktiivisen kuuntelijan ja viestijän taitoja; hän rohkaistuu osallistumaan keskusteluihin ja pyrkii ottamaan vastaanottajaa huomioon omassa viestinnässään
- oppii toimimaan tekstiympäristöissä, joissa sanat, kuvat ja äänet ovat vuorovaikutuksessa
- kehittää omaa kerrontaansa ja kokonaisilmaisuaan.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyy

Oppilas

- oppii lukemaan sujuvasti erilaisia tekstejä ja tottuu tarkkailemaan ja arvioimaan itseään lukijana
- tutustuu erilaisiin lukutapoihin ja harjaantuu käyttämään luetun ymmärtämistä parantavia strategioita
- oppii valitsemaan sopivaa luettavaa eri tarkoituksiin ja tottuu pohtimaan ja ilmaisemaan tekstien herättämiä ajatuksia sekä siltaamaan niitä omaan elämäänsä ja ympäristöönsä
- opettelee etsimään tietoa erityyppisistä ikäkaudelleen sopivista lähteistä.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyy

Oppilas

- oppii rakentamaan erilaisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää taitoaan ilmaista itseään, hänen sanavarastonsa laajenee ja täsmentyy; hän tottuu arvioimaan omaa ilmaisuaan
- oppii kirjoittamaan sujuvasti käsin, saa kokemuksia erilaisten tekstien tuottamisesta tekstinkäsittelyohjelmalla ja oppii käyttämään viestinnän välineitä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee

Oppilas

- tutustuu oman maansa ja muitten kansojen kulttuureihin kirjallisuuden, teatterin ja elokuvan keinoin
- lukee paljon ja monipuolisesti lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja oppii valitsemaan itselleen kiinnostavaa ja sopivaa luettavaa; hänen positiivinen asenteensa lukemiseen säilyy
- kasvattaa kiinnostustaan kielen toimintaan; hän oppii ymmärtämään kieli-

- opillisen kuvauksen perusasioita ja havaitsemaan ympäristössään puhuttavat eri kielet ja antamaan niille arvon
- oppii perustietoja mediasta ja hyödyntää viestintävälineitä tavoitteellisesti.

SISÄLLÖT

3 LK

LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS

- Lukuharrastukseen kasvattaminen, luetun ymmärtämisen kehittäminen.
- Sujuvan lukutaidon varmentaminen.
- Tutustuminen satuihin, runoihin, lasten- ja nuorten kirjallisuuteen
- Omien lukutottumusten ja -kokemusten arviointia
- Kokonaisteosten lukemista ja kuuntelemista
- Tutustutaan alustavasti kansanperinteeseen, Kalevalaan ja tunnetuimpiin suomalaisiin kirjailijoihin)
- Kirjastovierailut, kirjastonkäytön harjoittelu jatkuu

PUHEVIESTINTÄ

- Puhe- ja keskustelutaitojen kehittäminen
- kohtelias puheviestintä
 - kuunteleminen
 - esiintymistaitojen harjoittelu: kertominen, puheenvuorojen harjoittelu, mielihiteen ilmaisu
 - pienten esitelmien pitäminen
- Ilmaisun perusharjoituksia ryhmässä
- liikkeet, eleet, ilmeet- puhuminen ja kuunteleminen
- Teatteri/näytelmä
- nukketeatteri
 - pienten roolien esittäminen

KIRJOITTAMINEN

- Oikeinkirjoitus
- lauseen aloittaminen
 - iso ja pieni alkukirjain (yleis- ja erisnimi)
 - tavuviivan käyttäminen
 - loppuvälimerkit
 - pilkku luettelossa
 - vuorosanaviiva
 - yhdyssanat
 - vierasperäiset kirjaimet
- Tekstin kirjoittaminen
- ajatuskartta
 - juonellinen kertomus
 - tutustutaan kappalejakoon ja testin asemointiin
 - viesti, kirje, päiväkirja, runo
- Käsialaharjoituksia
- varmennetaan ja käsialakirjoitusta ja tekstausta
 - tavoitteena sidosteinen, selkeästi luettava käsiala

KIELITIETO

- Äänneet ja kirjaimet
- vokaalit ja konsonantit- diftongit
 - aakkostaminen
- Sanat
- sanojen luokittelu (ylä- ja alakäsitteet)
 - yleis- ja erisnimet- yksikkö ja monikko
- Sanaluokat
- verbit, tutustuminen persoonamuotoihin
 - substantiivit, adjektiivit
 - persoonapronomit
- Lause
- lausetyypit :toteamus-, kysymys- ja käskylause
 - yksinäislause
 - esittelyluontoisesti: päälause-sivulause

VIESTINTÄ JA MEDIATAITO

- Mediakulttuurin eri osa-alueisiin tutustuminen sekä ohjaaminen kriittisyyteen ja oman itsensä arvostamiseen
- Tutustuminen eri viestintävälineisiin (Huom. oman alueen sanomalehdet, tv ja radio.).
- Viestintävälineiden toiminnan esittely ja perehdyttäminen asianmukaiseen käyttöön.

4 lk

LUKEMINEN**JA KIRJALLISUUS**

Lukuharrastukseen kasvattaminen, luetun ymmärtämisen kehittäminen.

Sujuvan lukutaidon varmentaminen.

- Tutustuminen satuihin runoihin lasten- ja nuorten kirjallisuuteen, lehtiin, sarjakuviin, tietokirjallisuuden lukemiseen
- Omien lukutottumusten ja – kokemusten arviointia
- Kirjallisuuden termejä: juoni, henkilöt, tapahtuma-aika ja –paikka sekä kielikuvat
- Kokonaisteosten lukemista ja kuuntelemista
- Tutustutaan kansanperinteeseen, Kalevalaan ja tunnetuimpiin suomalaisiin sekä naapurimaiden kirjailijoihin
- Suomalaisia arvoituksia, sananlaskuja ja uskomuksia
- Kirjastovierailut, kirjastonkäyttö ja tiedonhaku kirjoista (Liite: lines-projekti, suunnitelma kirjastonkäytön ja tiedonhankinnan opetuksesta Oulunsalon kouluille)

KIRJOITTAMINEN

Oikeinkirjoitus

- loppuvälimerkit
 - pilkku pää- ja sivulauseiden välissä
 - vuorosanaviiva
 - yhdyssanat ja yhdysmerkki
- Tekstin kirjoittaminen
- otsikointi, käsitekartta
 - aloitus, juoni ja lopetus
 - juonellinen kertomus, runo, ilmoitus, uutinen
 - opetellaan käyttämään kappalejakoja ja tekstin asemointia
 - viesti, kirje, päiväkirja ja päiväyksen kirjoittaminen
- Käsialaharjoituksia
- tavoitteena sidosteisen, selkeästi luetavan käsialan käyttö

PUHEVIESTINTÄ

Puhe- ja keskustelutaitojen kehittäminen

- kohtelias puheviestintä
 - kuunteleminen
 - esityksen jaksottaminen ja havainnollistaminen
 - lausunta
 - kerronta
 - esitys/esitelmä
 - perustelevuus
- Ilmaisun ryhmä- ja yksilöharjoituksia
- puhuminen ja tilanteeseen sopiva äänenkäyttö
 - eleet, ilmeet, liikkeet
- Teatteri/näytelmä
- pienoisenäytelmän esittäminen
 - vuorosanojen keksiminen

KIELITIETO

Äänteet ja kirjaimet

- vokaalit ja konsonantit
- diftongit

Sanaluokat

- verbit: myönteiset ja kielteiset muodot, persoonamuotojen kertaus
- substantiivit, adjektiivit- pronominit, numeraalit, säännölliset partikkelit

Lause

- subjekti ja predikaatti
- i- lausetyypit: toteamus-, kysymys- ja käskylause
- yksinäislause ja yhdyslause
- päälause-sivulause

5 LK**VUOROVAIKUTUSTAITOT**

- kohtelias puheviestintä
- keskustelu
- aktiivinen kuunteleminen
- kysymysten tekeminen
- oman mielipiteen esittäminen
- asiointi
- esittävä lukeminen ja lausunta
- esitys/esitelmä
- haastattelu
- eri viestintävälineisiin tutustumista

TEKSTIN YMMÄRTÄMINEN

- keskittyvän ja ymmärtävän kuuntelun harjoittelua
- silmäilevää, etsivää, asiatarkkaa sekä päättelevää lukemista
- tekstin sisällön ja rakenteen ennustaminen kuvien, otsikoiden sekä aiempien lukukokemusten ja ennakkotietojen perusteella
- pääasioiden erottaminen sivuasioista, tiivistäminen, väliotsikointi
- kuvien lukemisen harjoittelua
- ajatuskarttojen laatimista, tekstin ajatuksen pohtimista ja tekstien vertailua

VIESTINTÄ JA MEDIATAITO

- Mediakulttuurin eri osa-alueisiin tutustuminen sekä ohjaaminen kriittisyyteen ja oman itsensä arvostamiseen.
- Tutustuminen eri viestintävälineisiin (Huom. Oman alueen sanomalehdet, tv- ja radio).
- Niiden toiminnan esittely ja perehdyttäminen asianmukaiseen käyttöön
- Tehdään omia tuotoksia.

PUHE-ESITYSTEN JA**KIRJOITUSTEN LAATIMINEN**

- tukisanalistan käyttäminen, esityksen jaksottaminen ja havainnollistaminen, äänenkäytön selkeyttämistä, kontaktin luominen kuulijoihin
- oman mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen
- tutun asian selostaminen ja kuvailu
- juonellinen kertomus
- oman tekstin suunnittelua, muokkaamista ja viimeistelyä (myös tekstin-käsittelyohjelmalla)
- selkeän ja sujuvan sidosteisen käsialan harjoittelua
- otsikoinnin ja kappalejaon opettelua
- varmennetaan vuorosanaviivan käyttöä ja harjoitellaan lainausmerkkien käyttöä
- oikeinkirjoituksen perusasioiden varmentaminen

TIEDONHALLINTATAIDOT

- erilaisten tietokirjojen käyttöä
- erityyppisten tietotekstien avaamista
- kirjaston käytön harjoittelua (luokittelun alkeet, lainaus, varaus) erillisen suunnitelman mukaan
- yksinkertaisia tiedonhakuja tietoverkoista ja tiedonhaun vaiheita ohjatusti
- tekijänoikeudet haetun tiedon käyttämisessä

KIELEN TEHTÄVÄ JA RAKENNE

- sanojen merkityksen tarkastelua teksti-yhteydessä
- sanaluokkien varmentaminen
- tarkastellaan taivutuksen tehtävää tekstilauseessa: sanojen vartalo ja pääte; nominien taipuminen: nominatiivi, genetiivi, partitiivi, (akkusatiivi); verbien taivutus: aktiivi, passiivi, persoonamuodot, liittomuodot, aikamuodot
- pää- ja sivulauseet, virke-käsite
- lauseenjäsennyksen harjoittelua (subjekti, predikaatti, objekti)
- puhutun ja kirjoitetun tekstin vertailua

KIRJALLISUUS JA MUU KULTTUURI

- luokan yhteisten kokonaisteosten ja lyhyempien tekstien sekä useiden valinnaisten kirjojen runsasta lukemista ja kuuntelemista (myös opettajan/muun aikuisen lukijan lukemana)
- Kalevalaan ja muihin suomalaisiin merkkiteoksiin tutustuminen kansallisiin juhlapäiviin liitettynä
- mahdollisuus lukudiplomin suorittamiseen
- luettujen tekstien käsittelyä ja luku-kokemusten vertaamista
- kirjallisuuden keskeisiä käsitteitä: juoni, pää- ja sivuhenkilö, tapahtuma-aika ja –paikka sekä niiden etsimistä ja tunnistamista
- eri lukutekniikkoihin tutustuminen
- tutustutaan elokuvaan
- tehdään pienoisenäytelmä ja/tai kuunnelma
- opetellaan videokuvauksen alkeita

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA

5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- rohkenee ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti erilaisissa tilanteissa ja haluaa kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojaan; hän osaa käyttää puheenvuoron keskustelutilanteessa
- kertoo ja kuvailee omia havaintojaan ja ajatuksiaan sekä vertailee niitä toisten havaintoihin; hän pystyy jo omassa viestinnässään jonkin verran ottamaan huomioon viestintätilanteen ja -välineen ja pyrkii siihen, että hänen oma viestinsä on ymmärrettävä ja saavuttaa vastaanottajan
- osaa kuunnella toisten ajatuksia ja osaa myös muodostaa omia mielipiteitä ja pyrkii perustelemaan niitä; hän on tottunut arvioimaan kuulemaansa ja luke- maansa
- osaa tehdä puhutussa ja kirjoitetussa tekstissä käytetyistä keinoista viestin sisältöä ja viestintätilannetta koskevia päätelmiä
- pystyy pitämään tutulle yleisölle pienimuotoisen, selkeän suullisen esityksen; hän osallistuu aktiivisesti ilmaisuharjoituksiin.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut sujuvan peruslukutaidon
- osaa käyttää luetun ymmärtämistä parantavia strategioita
- tuntee tiedonhankinnan päävaiheet
- on tottunut käyttämään kirjastoa ja pystyy etsimään tarvitsemaansa tietoa painetuista ja sähköisistä lähteistä
- löytää pääasiat, myös teksteistä, joissa on sanoja, ääntä ja kuvia
- erottaa mielipiteen ikäisilleen sopivasta tekstistä ja pohtii tekstin luotettavuutta ja merkitystä itselleen
- käyttää lukutaitoaan sekä hyödykseen että huvikseen.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti erilaisia tekstejä kuten kertomuksen, kuvauksen ja ohjeen
- suunnittelee ja ideoi tekstinsä sisältöä ja pystyy rakentamaan tietoon, koke- mukseen ja mielikuvitukseen perustuvia tekstejä; hänen kirjoitelmissaan on havaittavissa kirjoittajan oma ääni ja laajeneva sanavarasto
- ymmärtää lauserakenteiden ja kappalejaon merkityksen tekstin jäsentämisessä ja osaa käyttää tietoaan kronologisesti etenevää tekstiä suunnitellessaan ja tuottaessaan; hän osaa käyttää teksteissään vaihtelevasti eri- mittaisia lauseita ja yhdistää niitä melko sujuvasti
- osaa tekstata, ja hänelle on kehittynyt luettava sidosteinen käsiala
- osaa tuottaa tekstiä myös tekstinkäsittelyohjelmilla
- hallitsee oikeinkirjoituksesta perusasiat ison ja pienen alkukirjaimen käytössä ja yhdyssanojen muodostamisessa, käyttää oikein lopetusmerkkejä ja on tottunut käyttämään myös muita välimerkkejä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- hyödyntää kielellisiä havaintojaan ja taitojaan omien ja muiden tekstien ymmärtämisessä ja tuottamisessa
- on tottunut tarkastelemaan tekstiä kokonaisuutena ja erottelemaan sen osia, osaa etsiä ja luokitella tekstien sanoja eri perustein ja ryhmitellä sanoja merkityksen ja taivutuksen perusteella sanaluokkiin
- tietää, että verbeillä voi ilmaista aikaa ja persoonaa
- hahmottaa yksinkertaisen tekstin lauseista subjektin ja predikaatin sekä hahmottaa lauseen tekstin osaksi
- tuntee puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja ja hyödyntää niiden työnjakoa jo omassa ilmaisussaan
- on lukenut luokan yhteiset kokonaisteokset, runsaasti lyhyitä tekstejä ja erilaisia valinnaisia kirjoja ja työstänyt niitä eri menetelmin
- pystyy valitsemaan itselleen mieluista luettavaa ja osaa kuvailla itseään lukijana; hän laajentaa lukemalla tietämystään, saa elämyksiä ja kehittää mielikuvi- tustaan
- on tutustunut myös elokuvan, teatterin ja muun median keinoin rakennettuun fiktion.

6.2.4 VUOSILUOKAT 6 – 9

Vuosiluokilla 6–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen ydintehtävä on laajentaa oppilaan tekstitaitoja lähipiirissä tarvittavista taidoista kohti yleiskielen ja oppilaalle uusien tekstilajien vaatimuksia.

Pyrkimys on, että oppilas tulee entistä tietoisemmaksi tavoitteistaan ja itsestään kielenkäyttäjänä. Hän kehittyy tekstien erittelijänä ja kriittisenä tulkitsijana ja pystyy tuottamaan erityyppisissä viestintätilanteissa tarvitsemiaan tekstejä. Opetuksen tehtävänä on kannustaa oppilasta lukemaan ja arvioimaan kirjallisuutta, myös erilaisia median tekstejä. Opetus ohjaa oppilasta hankkimaan yleissivistävää tietoa kirjallisuudesta ja innostaa häntä tutkimaan kieltä.

TAVOITTEET

Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- kehittää viestintävalmiuttaan ja tilannetajuun
- harjaantuu toimimaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen erilaisissa viestintäympäristöissä koulussa ja sen ulkopuolella
- pyrkii suojelemaan vuorovaikutukselle myönteistä ilmapiiriä ja tottuu siihen, että on erilaisia näkemyksiä ja tapoja osallistua vuorovaikutukseen.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehitty

Oppilas

- harjaantuu aktiiviseksi ja kriittiseksi lukijaksi ja kuulijaksi; hänen tulkitsevat ja arvioivat luku- ja kuuntelutaitonsa kehittyvät
- kehittää tekstityyppien ja tekstilajien tuntemustaan ja tottuu ennakoimaan, millaista luku-, kuuntelu- tai tiedonhankintatapaa tekstilaji ja tavoite edellyttävät
- tottuu tiedonhankinnan ja -käytön prosessiin ja oppii käyttämään monenlaisia lähteitä.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehitty

Oppilas

- kehittyy monipuoliseksi ja omaääniseksi tekstien tekijäksi, joka osaa hyödyntää oppimaansa kielitietoa puhuessaan ja kirjoittaessaan
- rohkaistuu tuomaan esille ja perustelemaan näkemyksiään sekä kommentoimaan rakentavasti muiden ajatuksia
- tottuu suunnittelemaan viestintäänsä ja etenemään tavoitteellisesti puhe- ja kirjoitustehtävissään
- oppii ottamaan huomioon tilanteen, viestintävälineen ja vastaanottajan teksteissään.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee

Oppilas

- oppii perustietoa omasta äidinkielestään, sen rakenteesta, vaihtelusta ja muuttumisesta
- monipuolistaa lukuharrastustaan; hänen kirjallisuudentuntemuksensa syvenee, ja hän oppii tuntemaan Suomen kirjallisuuden vaihteita ja eri maiden klassikkoja

- saa lisää kokemuksia teatterin ja elokuvan ilmaisukeinoista
- saa käsityksen median ja tekstien mahdollista tuottaa mielikuvia, muokata maailmankuvaa ja ohjata ihmisten valintoja
- saa mahdollisuuksia avartaa esteettistä kokemusmaailmaansa; hänen eettinen tietoisuutensa vahvistuu, ja hänen näkemyksensä kulttuureista laajenee
- kasvaa suvaitsevaisiksi erilaisia kielenpuhujia kohtaan

SISÄLLÖT

6 LK

Vuorovaikutustaidot

Tavoite

Oppilas harjoittelee viestinnän eri lajeja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Sisällöt

- harjoitellaan keskittyntä, arvioivaa ja arvostavaa kuuntelemista
- harjoitellaan puheenvuoron pyytämistä ja oman mielipiteen selkeää esittämistä ja perustelemista eri ryhmäviestintätilanteissa

Tekstin ymmärtäminen

Tavoite

Oppilas oppii etsimään tietoa tekstistä ja erottamaan pääasiat lukemastaan. Oppilas harjoittelee erilaisten lukutekniikoiden käyttöä sekä eri tekstilajien tuntemustaan.

Sisällöt

- harjoitellaan tekstin jäsentämistä esim. tukisanalistojen, tiivistelmien, ajatuskarttojen ja alleviivausten avulla
- harjoitellaan kaunokirjallisten tekstien keskittyntä kuuntelemista
- keskustellaan kuuntelu- ja lukukokemuksista sekä tehdään niistä päätelmiä
- tunnustetaan muutamia asia- ja kaunokirjallisia tekstilajeja

Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen

Tavoite

Oppilas uskaltaa esitellä omia kirjallisia tuotoksiaan ryhmässä. Oppilas harjaantuu tekstiä tuottaessaan jäsentämään sitä. Oppilas pystyy kirjoittamaan selkeällä käsialalla. Oppilas osallistuu näytelmän tekemiseen sen eri vaiheissa.

Sisällöt

- harjoitellaan kaunokirjallisen teoksen esittelyä sekä suullisesti että kirjallisesti
- harjoitellaan kappalejakoja omissa kirjoitelmissa
- otsikoidaan tekstejä
- kehitetään omaa käsialaa selkeäksi ja helppolukuiseksi
- tehdään käsialaharjoituksia tarpeen mukaan
- kiinnitetään huomiota kirjoittamisen vaivattomuuteen
- tuotetaan erilaisia tekstejä, esim. uutinen, vuoropuhelu, kuvaus, selostus, sanelu, mainos, haastattelu, runo
- rikastetaan kirjallisten tuotosten sisältöä erilaisten harjoitusten, esim. prosessikirjoitelman avulla
- kirjoitetaan prosessikirjoitelma tietokoneella
- harjoitellaan eläytyvää lukemista ja esittämistä mm. näytelmien, sketsien, improvisaatioiden ja pantomiimien avulla

Tiedonhankintataidot

Tavoite

Oppilas oppii valikoimaan tietoa eri lähteistä, arvioimaan sen luotettavuutta ja muokkaamaan sitä ymmärrettävään muotoon. Oppilas harjoittelee tiedonhakua Internetin ja sähköisten hakuteosten (cd-romput) avulla. Korostetaan lähdekirjallisuuden asemaa Internetin rinnalla.

Sisällöt

- varmennetaan hakuteoksien ja alakohtaisten tietokirjojen käyttötaitoja
- opetellaan tiedonhakua Internetin avulla
- etsitään tietoa cd-rompuilta, esim. Suomen linnut, CD-fakta, Maamme CD

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

Tavoite

Oppilas oppii yleiskielen käytön perusteita. Hän tarkastelee suomen kielen rakenteellisia ominaisuuksia ja täydentää kirjoitetun kielen perussääntöjä. Oppilas monipuolistaa lukuharrastustaan ja harjoittelee kaunokirjallisten tekstien tulkitsemista. Oppilas tuottaa fiktiivisiä tekstejä ja harjoittelee asiatekstin kirjoittamista. Oppilas laajentaa kokemusmaailmaansa elokuvan ja teatterin käyttäjänä ja tulkitsejana.

Sisällöt

- opitaan virke- ja lausekäsitteen ero
- erotetaan pää- ja sivulause ja nimetään sivulauseajit
- varmennetaan sanaluokat
- opitaan lauseenjäsenistä subjekti, predikaatti ja objekti
- opitaan tunnistamaan ja nimeämään tavallisimmat sijamuodot
- kerrataan verbin persoona- ja aikamuodot
- tarkastellaan yleis- ja puhekielen eroja, esim. oman murteen kautta
- kerrataan ja syvennetään kirjoitetun kielen perussääntöjä (iso ja pieni alkukirjain, yhdyssanat ja välimerkkien käyttö)
- opetellaan lainausmerkkien käyttö puheenvuorojen merkitsemisessä
- luetaan yhteisesti sovittuja ja omavalintaisia kokonaisteoksia
- tarjotaan malleja aikuisen ääneen lukemista teksteistä
- analysoidaan erilaisia tekstejä
- tutustutaan joihinkin kaunokirjallisuuden alalajeihin, esim. runoihin, pakinoihin ja novelleihin
- tarkastellaan Kalevalaa
- kannustetaan lukudiplomin suorittamiseen
- tutustutaan teatterin ja elokuvan eri lajien maailmaan ja vertaillaan katselukokemuksia

SISÄLLÖT**7. LK****Vuorovaikutustaidot****Tavoite**

Oppilas haluaa kehittää viestintävalmiuttaan ja rakentaa vuorovaikutusta eri tilanteissa.

Sisällöt

- vahvistetaan viestintävarmuutta
- harjoitellaan ryhmäviestintätaitoja (esimerkiksi erityyppisiä keskusteluja)

Tekstin ymmärtäminen**Tavoite**

Oppilas harjaantuu tulkitseväksi ja arvioivaksi kuuntelijaksi ja lukijaksi sekä kehittää tekstilajien tuntemustaan.

Sisällöt

- harjoitellaan aktiivista kuuntelemista
- harjoitellaan aktiivista, monipuolista ja kriittistä lukemista
- tarkastellaan luettua tekstiä ja keskustellaan lukukokemuksista
- tunnistetaan asia- ja kaunokirjallisia tekstilajeja esim. uutiset, tietotekstit, runot, näytelmät ja suorasanaiset tekstit

8. LK**Tavoite**

Oppilas osaa kuunnella toisia puhujia, arvostaa heitä ja heidän erilaisia mielipiteitään. Hän kykenee rakentavasti osallistumaan keskusteluun ja esittämään omia näkemyksiään.

Sisällöt

- syvennetään keskustelu-, kuuntelu- ja väittelytaitoja
- harjoitellaan perustellun mielipiteen ilmaisemista eri viestintäympyröissä

Tavoite

Oppilaan taito tunnistaa erilaisia tekstejä kehittyä. Oppilas oppii arvioimaan lukemaansa ja kuulemaansa sekä oppii tunnistamaan vaikuttavan tekstin piirteitä.

Sisällöt

- harjoitellaan arvioivaa ja päättelevää kuuntelemista
- analysoidaan erilaisia tekstejä ja etsitään niihin sisältyviä kannanottoja, arvoja ja asenteita
- tarkastellaan kriittisesti mainoksia ja mediatekstejä
- analysoidaan ohjaavia ja kantaottavia tekstejä
- tarkastellaan lauserakenteita ja sanavalintoja tekstin merkityksen muokkaajana

9. LK**Tavoite**

Oppilas pyrkii luomaan vuorovaikutukselle myönteistä ilmapiiriä. Hänen vuorovaikutustaitonsa kehittyvät erilaisissa esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa.

Sisällöt

- kasvatetaan viestintärohkeutta ja vahvistetaan tilanteen mukaista vuorovaikutusta erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa
- tarkastellaan ja arvioidaan omia vuorovaikutustaitoja, annetaan ja vastaanotetaan rakentavaa palautetta

Tavoite

Oppilas harjaantuu tarkastelemaan tekstejä eri näkökulmista sekä tarkastelemaan niitä sekä rakenteellisina että merkityksellisinä kokonaisuuksina ja tunnistaa kulttuurissa keskeisiä tekstilajeja.

Sisällöt

- harjoitellaan kokonaisvaltaista ja ymmärtävää kuuntelemista
- tarkastellaan tekstejä eri näkökulmista
- annetaan rakentavaa palautetta toisten teksteistä
- rohkaistutaan ottamaan vastaan toisten antamaa rakentavaa palautetta
- tarkastellaan asia- ja kaunokirjallisten tekstien tyylikeinoja
- analysoidaan tekstien rakenteita ja merkityksiä

7. LK**Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen****Tavoite**

Oppilas harjaantuu toimimaan tavoitteellisesti puhujana ja kirjoittajana.

Sisällöt

- vahvistetaan ilmaisu-rohkeutta
- määritellään puhe-esitysten tavoitteet, suunnitellaan ja pidetään puhe-esityksiä
- määritellään kirjoittamisen tavoite, suunnitellaan teksti ja harjoitellaan eri tapoja jäsenellä tekstiä
- vahvistetaan käsialakirjoitusta
- kirjoitetaan erilaisia tekstejä (esimerkiksi kertomus, kuvaus, runo, satu, tarina, uutinen ja tiedote)
- harjoitellaan tekstinkäsittelyä

Tiedonhankintataidot**Tavoite**

Oppilas oppii hankkimaan tietoa.

Sisällöt

- tutustutaan tiedonhakumenetelmiin
- harjoitellaan yksinkertaisten lähdemerkintöjen tekemistä

8. LK**Tavoite**

Oppilas rohkaistuu ilmaistamaan ja perustelemaan näkemyksiään sekä suullisesti että kirjallisesti.

Sisällöt

- suunnitellaan ja pidetään suullinen esitys tai vaikuttamaan pyrkivä puheenvuoro
- tarkastellaan monipuolisesti tekstien sisältöä, kieltä ja muotoa
- tuotetaan erilaisia tekstejä (esimerkiksi mielipidekirjoitus, arvostelu, fantasiakertomus, kuvarytmi ja novelli)

Tavoite

Oppilas pyrkii kriittisesti valikoimaan ja ryhmittelemään tietoa ja rakentamaan aineistosta oman esityksensä.

Sisällöt

- arvioidaan lähteiden luotettavuutta
- valitaan tietoinen
- valmistellaan esitelmä

9. LK**Tavoite**

Oppilas harjaantuu suunnittelemaan ja rakentamaan asiatekstiä ja omaa suullista ilmaisuaan.

Sisällöt

- pidetään aiheeltaan laajahko ja suunnitelmallinen esitelmä tai vaikuttamaan pyrkivä puhe
- kirjoitetaan tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti (esimerkiksi raportti, referaatti)

Tavoite

Oppilas kykenee käyttämään monipuolisesti eri tiedonlähteitä ja viittaamaan käyttämiin lähteisiinsä.

Sisällöt

- tehdään referaatti
- tehdään tutkielma, portfolio tai esitelmä

7. LK

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin**Tavoitte**

Oppilas oppii yleiskielen käytön perusteita ja harjaantuu tarkastelemaan suomen kielen rakenteellisia ominaisuuksia ja kertaa kirjoitetun kielen perussääntöjä. Oppilaan luku-harrastus monipuolistuu. Hän oppii erittelemään kaunokirjallisia tekstejä keskeisten käsitteiden avulla ja harjaantuu seuraamaan omia viestintä- ja mediankäyttötottumuksiaan sekä tulkitsemaan ja tuottamaan fiktiivisiä tekstejä.

Sisällöt

- tarkastellaan yleis- ja puhekielen eroja
- kerrataan ja syvennetään kirjoitetun kielen perussääntöjä (iso ja pieni alkukirjain, yhdyssanat ja välimerkkien käyttö)
- syvennetään sanaluokkien tarkastelua
- opitaan virke ja lause, pää- ja sivulauseet sekä lausetyypit
- opetellaan sijamuodot
- kerrataan verbin persoon- ja aikamuodot
- luetaan yhteisesti sovit- tuja ja omavalintaisia kokonaisteoksia
- eritellään fiktiivisiä tekstejä
- tarkastellaan kirjallisuuden päälajeja (epiikka, lyriikka, draama)
- tutustutaan joihinkin kaunokirjallisuuden alalajeihin
- kirjallisuusdiplomin suorittamismahdollisuus

8. LK

Tavoite

Oppilas harjaantuu käyttämään kieltä tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa. Oppilas hahmottaa lauseen kokonaisrakenteen, persoona- ja nominaalimuotoisen verbin eron ja tapaluokkien käytön merkityksen. Hän kehittää taitoaan tulkita erilaisia tekstejä ja syventää tekstilajien tuntemustaan sekä harjaantuu arvioimaan omia mediankäyttötottumuksiaan ja tarkastelemaan eri viestimiä vaikuttajina ja mielikuvien tuottajina.

Sisällöt

- harjoitellaan kohteliasta, tilanteenmukaista kielenkäyttöä
- vahvistetaan lause- ja virketajua ja syvennetään oikeinkirjoitusta
- käsitellään kaikki lauseenjäsenet
- opitaan modukset ja niiden käyttö
- opitaan persoona- ja nominaalimuotoisen verbin ero
- luetaan yhteisesti sovit- tuja ja omavalintaisia kokonaisteoksia ja eritellään niitä kirjallisuusanalyysin käsitteistöä hyödyntäen
- syvennetään kaunokirjallisuuden lajeihin tutustumista
- tutustutaan tekstien tyylieroihin
- kirjallisuusdiplomin suorittamismahdollisuus

9. LK

Tavoite

Oppilas soveltaa teksteihin tietoaan puhe- ja kirjakielen eroista, kohteliaan ilmaisun keinoista ja kielenhuollon käännteistä. Hän syventää kielitiedon tuntemustaan ja kertaa kielenhuollon perusteita sekä ymmärtää kirjallisuuden yleissivistävän merkityksen, tuntee Suomen kirjallisuuden vaihteita sekä uutta ja vanhaa kansanperinnettä.

Oppilas kykenee hahmottamaan median luoman kuvan todellisuudesta ja käsittää median mahdin maailmankuvan muokkaajana ja valintojen ohjaajana. Hänen suhteensa kulttuuriin syvenee ja hän kiinnostuu eettisen tietoisuutensa vahvistamisesta esteettisten elämysten avulla.

Sisällöt

- syvennetään ja pohditaan kielenhuollon perusasioita
- tarkastellaan kielen tilanteenmukaista, sosiaalista ja maantieteellistä vaihtelua sekä yleiskielen käyttöä
- kerrataan ydinkielioppi
- käsitellään suomen kielen ominaispiirteitä
- tarkastellaan sanastoa ja nimistöä
- luodaan katsaus suomen kielen kehitykseen

- tarkastellaan omia luku-, viestintä- ja mediankäyttötottumuksia
- tulkitaan ja tuotetaan fiktiivisiä tekstejä
- arvioidaan ja tarkastellaan kriittisesti omien luku-, viestintä- ja mediankäyttötaitojen kehittymistä
- kuvataan omia elämyksiä ja näkemyksiä fiktioiden avulla
- tutustutaan suomen sukukieliin
- tehdään havaintoja suomen kielen vaihtelusta (murre, slang)
- luetaan, analysoidaan ja arvioidaan yhteisesti valittuja ja omavalintaisia kokonaisteoksia
- tutustutaan Kalevalaan, uuteen ja vanhaan kansanperinteeseen sekä Suomen kirjallisuuden päävaiheisiin
- tutustutaan pääasiassa kotimaisen kaunokirjallisuuden eri lajeja edustaviin tekstinäytteisiin
- perehdytään tekstien tyylilliseen pääjakoon tarkastelemalla romanttisten, realististen ja modernien tekstien piirteitä
- kirjallisuusdiplomin suorittamismahdollisuus
- eritellään ja vertaillaan teatteri-, elokuva- ja lukukokemuksia
- analysoidaan ja tarkastellaan kaunokirjallisia ja mediatekstejä näkemysten kehittäjinä

ARVIOINTI

Äidinkielen ja kirjallisuuden arviointi perustuu Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisiin arviointikriteereihin. Opintojen aikainen arviointi on kannustavaa, ja se tukee oppilaan persoonallisuuden kehittymistä ja tavoitteiden mukaista äidinkielen ja kirjallisuuden hallintaa. Oppilas saa tietoa oppimistavoitteistaan ja arvioinnin perusteista.

Oppimistulosten lisäksi arvioidaan koko oppimisprosessia ja oppilaan työskentelytaitoja, joissa korostuvat suunnitelmallisuus, aktiivisuus, vastuullisuus ja yhteistyökyky. Oppilasta kannustetaan omien tavoitteiden asettamiseen ja itsearviointiin. Arvioinnissa korostetaan myös rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista.

Oppilaan edistymistä ja työskentelyä arvioidaan opetussuunnitelman tavoitteet huomioon ottaen. Toisen ja viidennen luokan päättyessä arviointi on suhteessa hyvän osaamisen kuvauksiin. Yhdeksännen luokan arvioinnissa noudatetaan päättöarvioinnin kriteerejä.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- haluaa ja rohkenee ilmaista itseään kirjallisesti ja suullisesti sekä ryhmän jäsenenä että yksin esiintyessään
- osoittaa päättelevän ja arvioivan kuuntelemisen taitoa
- osaa ottaa ideointi- ja ongelmanratkaisukeskusteluissa sekä muissa ryhmäviestintätilanteissa puheenvuoron ja esittää ehdotuksen, kannanoton, kysymyksen, lisätietoja ja perusteluja
- edistää ryhmän pääsyä tavoitteeseen sekä osaa toimia rakentavasti myös silloin, kun asioista ollaan eri mieltä
- tuntee keskeisimmät puhutun ja kirjoitetun kielimuodon erot ja ottaa huomioon viestintätilanteen, vastaanottajan ja välineen muun muassa kielimuotoa valitessaan; hän pystyy vaihtamaan nuorison oman puhekielen tarvittaessa yleispuhekieleksi
- pystyy havainnoimaan ja arvioimaan äidinkielen taitojaan; hän ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää sitä omien taitojensa kehittämiseksi; hän antaa myös rakentavaa palautetta toisille ja työskentelee tavoitteellisesti sekä yksin että ryhmässä.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- osaa keskustella erilaisten tekstien kanssa: hän osaa kysyä, tiivistää, kommentoida, väittää vastaan, esittää tulkintoja ja arvioita sekä pohtia tekstin yhteyksiä omiin kokemuksiinsa ja ajatuksiinsa
- tuntee erilaisten tekstien käyttömahdollisuuksia ja osaa suunnistaa monenlaisessa tekstiympäristössä
- lukee tekstejä, myös erilaisia median tekstejä, tarkoituksenmukaista lukutapaa käyttäen
- erottaa tavallisia tekstityyppejä tekstikokonaisuuksista
- tunnistaa tavallisia kaunokirjallisuuden, median ja arjen tekstilajeja
- osaa vertailla tekstejä, löytää sisällön ydinasiat sekä tekijän mielipiteen ja sen perustelut
- pystyy tiivistämään fiktiivisen tekstin juonen, laatimaan henkilökuvia sekä seuraamaan henkilöiden ja heidän suhteittensa kehitystä
- osaa kuvata runoa ja esittää siitä ajatuksia
- tietää, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus, jotka vaikuttavat sen sisältöön, muotoon ja ilmaisuun
- pystyy tekemään havaintoja ja päätelmiä tekstien visuaalisista ja auditiivisista keinoista
- pystyy tekemään havaintoja kielen keinoista ja huomaa esimerkiksi sananvalintojen, käytetyn kuvakielen, lausemuotojen sekä tyyliarvoltaan erilaisten ilmausten yhteyksiä tekstin tarkoitukseen ja sävyyn
- pystyy käyttämään opetettuja kielitiedon ja tekstitiedon käsitteitä tekstejä havainnoidessaan sekä kirjallisuustietoa fiktiivisiä tekstejä käsitellessään.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa käyttää kirjastoa, tietoverkkoja, tieto ja kaunokirjallisia teoksia sekä suullisesti välitettyä tietoa tiedonhankinnassaan; hän osaa valita lähteensä ja myös ilmoittaa ne
- tuntee puhe-esityksen ja kirjoitelman laatimisen prosessin ja soveltaa tietoaan tekstejä tuottaessaan
- kokoaa esitykseensä riittävästi aineksia, jäsentelee niitä sekä tuo asiasta esille olennaisen; hänen tekstinsä ajatuskulkua on helppo seurata
- pystyy laatimaan suullisia ja kirjoitettuja tekstejä eri tarkoituksiin, muun muassa kuvauksia, kertomuksia, määritelmiä, tiivistelmiä, selostuksia, kirjeitä, hakemuksia, yleisönosastokirjoituksia ja muita kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä
- pystyy tuottamaan tekstinsä sekä käsin että tekstinkäsittelyohjelmalla ja muutenkin hyödyntämään työskentelyssään tietotekniikkaa ja viestintävälineitä
- osaa hyödyntää kielitietoaan tekstien tuottamisessa ja tehdä tyyllisiä, sanastollisia ja rakenteellisia valintoja; hän osaa säädellä virkkeiden rakennetta ja pituutta sekä tarpeen mukaan tiivistää tekstiään
- soveltaa teksteihinsä tietoaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista, kohteliaisuuskeinoista ja oikeinkirjoituskäytännöistä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut lukutaidon, joka riittää myös kokonaisten kirjojen lukemiseen
- löytää itseään kiinnostavaa tieto ja kaunokirjallisuutta sekä muita tekstejä ja osaa perustella valintojaan
- on lukenut sekä kotimaisesta että ulkomaisesta kaunokirjallisuudesta runoja, satuja, tarinoita, novelleja, esimerkkejä näytelmäteksteistä ja sarjakuvia sekä tuntee Kalevalan runoja ja muutakin kansanperinnettä; kokonaisteoksia hän on lukenut ainakin yhteisesti sovitun määrän
- tuntee kirjallisuuden pääajit, tekstien tyyllisen pääjaon sekä joitakin kirjallisuuden klassikkoja, jotka edustavat eri aikakausia
- pystyy jakamaan luku- ja katselukokemuksensa muiden kanssa
- osaa puhua kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteesta sekä sanastosta; hänellä on tietoa sanaluokista ja tärkeimmistä lauseenjäsenistä, hän tuntee suomen kielen keskeisimmät ominaispiirteet ja pystyy vertailemaan suomen kieltä muihin opiskelemiinsa kieliin; hänellä on käsitys kielisukulaisuudesta ja suomen sukulielistä
- tietää, että suomen kieli vaihtelee tilanteen, käyttäjän ja alueen mukaan
- tietää kielen muuttuvan, hänellä on tietoa äidinkielen asemasta muiden kielten joukossa ja monikulttuurisessa kieliyhteisössä; oppilas tuntee Suomen kieli-tilanteen, hänellä on perustietoa Suomessa puhuttavista kielistä.

AIHEKOKONAISUUDET

Kansalaisuus ja yrittäjyys otetaan äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa huomioon siten, että oppilaan Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus tukee oppilaan itsetunnon ja identiteetin kehittymistä. Ihmisenä kasvaminen –aihekokonaisuus näkyy erityisesti kirjallisuuden opetuksessa, vuorovaikutustaitojen sisältökohdissa ja siinä käsityksessä, että tietoisuus yhteisöön kuulumisesta syntyy kielen avulla. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys –aihekokonaisuus on olennainen osa äidinkielen ja kulttuurin opetusta. Oppilas tulee tietoiseksi omasta kulttuuriperinnöstään ja sen monimuotoisuudesta ja pystyy tarkastelemaan sitä osana eurooppalaista kulttuuria.

Viestintä ja mediataito –aihekokonaisuus kuuluu äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen, jonka tavoitteena on oppilaan aktiivinen ja kriittinen lukutaito. Oppilas kasvaa osallistuvaksi, vaikuttavaksi ja vastuulliseksi viestijäksi ja kriittiseksi mediankäyttäjäksi. Osallistuva vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja kehitetään. Hän oppii käyttämään monipuolisesti kielen vaikuttamisen keinoja, saa valmiuksia sisäiseen yrittäjyyteen ja kykenee kohtaamaan ja käsittelemään muutoksia.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta sekä Turvallisuus ja liikenne ovat aihekokonaisuuksia, jotka sisältyvät äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen suullisten esitysten, kirjoitelmien, esseiden ja muiden opinnäytetöiden aiheina. Ihminen ja teknologia –aihekokonaisuus korostuu äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa siten, että oppilas kykenee tekemään järkeviä valintoja ja pohtimaan teknologiaan liittyviä eettisiä ja moraalisia kysymyksiä. Tavoitteena on, että oppilas oppii käyttämään tietoverkkoja vastuullisesti ja kriittisesti.

6.2.5 SUOMI TOISENA KIELENÄ

VUOSILUOKAT 1–9

Oppilaille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, opetetaan suomea toisena kielenä joko kokonaan tai osittain äidinkielen ja kirjallisuuden suomi äidinkielenä -oppimäärän sijaan. Opetuksen laajuudesta päätetään opetussuunnitelmassa. Nämä opetussuunnitelman perusteet on laadittu suomi toisena kielenä -opetukseen, joka vuosiviikkotunneiltaan vastaa suomi äidinkielenä -opetusta.

Suomi toisena kielenä -oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: oppilas oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito oman äidinkielenä rinnalle. Suomi toisena kielenä -oppimäärä eroaa tavoitteiltaan ja sisällöiltään suomi äidinkielenä -oppimäärästä.

Suomi toisena kielenä -opetuksen keskeinen tavoite on, että oppilas saavuttaa perusopetuksen loppuun mennessä mahdollisimman hyvän suomen kielen taidon kaikilla kielitaidon osa-alueilla, pystyy opiskelemaan täysipainoisesti kaikkia perusopetuksen oppiaineita ja että hänen on mahdollista jatkaa opintojaan perusopetuksen jälkeen. Opetuksessa pyritään ohjaamaan oppilasta elinikäiseen oppimiseen niin, että hän voi vähitellen saavuttaa äidinkielisten veroisen suomen kielen taidon ja saa siten tasavertaiset mahdollisuudet toimia ja vaikuttaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Yhdessä oman äidinkielen opetuksen kanssa suomi toisena kielenä -opetus vahvistaa oppilaan monikulttuurista identiteettiä ja rakentaa pohjaa toiminnalliselle kaksikielisyydelle.

Suomea toisena kielenä oppivalle suomen kieli on sekä oppimisen kohde että sen väline koko kouluajan. Suomea opitaan kaikissa oppiaineissa, ja suomen opetus toisena kielenä edellyttää yhteissuunnittelua ja yhteistyötä opettajien kesken. Suomi toisena kielenä -oppimäärän tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen taitoa suunnitelmallisesti, ja opetuksessa otetaan huomioon myös muiden oppiaineiden sisältöjä, peruskäsitteitä ja sanastoa.

Opetuksessa tulee ottaa huomioon, että uuden kielen syvälinen oppiminen vie useita vuosia. On kiinnitettävä huomiota siihen, että tavoitteiden saavuttamiseen kuluvaan aikaan voi vaikuttaa oppilaan oman äidinkielen hallinta sekä äidinkielen ja suomen kielen rakenteiden erilaisuus ja kulttuurinen etäisyys.

Tavoitteita asetettaessa ja sisältöjä valittaessa otetaan huomioon oppilaan kokenut tilanne, kuten ikä, kielitaito sekä koulu- ja kokemustausta. Opetuksen lähtökohdaksi on oppilaan suomen kielen taito, ei luokka-aste, jolla hän opiskelee. Opetuksessa painotetaan viestinnällisyyttä: sanaston kasvattaminen ja kielen rakenteiden harjoittelu kietoutuvat kielitaidon eri osa-alueiden kehittämiseen ja oppijan kulttuuritietouden lisäämiseen. Opetusmenetelmät ja työtavat tulee valita niin, että oppilas saa mahdollisuuden omaksua oppimisstrategioita, joiden avulla hän pystyy aktiivisesti hyödyntämään koulussa ja koulun ulkopuolella kohtaamaansa kielellistä ja kulttuurista ainesta. Opetuksessa käytetään hyväksi kieliyhteisön keskellä elämistä, ympäristön tarjoamia viestintätilanteita sekä oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niistä.

TAVOITTEET

Oppilas oppii perusopetuksen kuluessa

- ymmärtämään normaalitempoista kasvokkaista puhetta, keskustelemaan yleisistä aihepiireistä ja saamaan hyvin selvää opettajan puheesta eri aineiden tunneilla sekä radio- ja televisio-ohjelmista, jos aihepiiri on tuttu
- selviämään käytännön puhetilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella ja tekemään puheessaan eron keskeisten puheen rekisterien välillä
- ymmärtämään eri oppiaineita sekä yleisiä aihepiirejä käsittelevää tekstiä, lukemaan itsenäisesti ja valitsemaan tarkoitukseensa sopivaa kirjallisuutta sekä kehittämään sen avulla sanastoaan ja ymmärtämystään ja löytämään kirjallisuudesta elämyksiä
- kirjoittamaan yksityisiä ja opetukseen liittyviä tekstejä ja esittämään ajatuksiaan kirjallisesti yhtenäisinä kokonaisuuksina sekä käyttämään kirjoittaessaan kirjoitetun kielen rekisteriä
- kehittämään kielellistä tietoisuuttaan ja kielentuntemustaan
- käyttämään erilaisia kielenopiskelussa tehokkaiksi todettuja työtapoja, tunnistamaan omia oppimisstrategioitaan sekä tarvittaessa muuttamaan niitä tarkoituksenmukaisemmiksi
- arvioimaan kielitaitonsa kehittymistä
- kehittämään kielitaitoaan myös muiden oppiaineiden tunneilla ja luokkahuoneen ulkopuolella
- vertailemaan omaa ja suomalaista kulttuuria sekä viestimään ja toimimaan suomalaisessa kulttuurissa, ymmärtämään oman ja suomalaisen kulttuurin juuria ja arvostamaan molempia kulttuureita.

KESKEISET SISÄLLÖT**Tilanteet ja aihepiirit, joista oppilaan tulee pystyä kommunikoidaan**

- henkilökohtainen elämä, perhe, suku, ystävät; vuoden- ja vuorokaudenajat sekä sää; koti ja asuminen; koulu fyysisenä ympäristönä, oppitunnit, koulutoverit, opettajat ja muu henkilökunta; ruokailu ja puhtaus; ihmisen keho ja vaatetus; julkiset tilat ja palvelut, kuten kauppa, liikenne ja terveydenhoito; maaseutu- ja kaupunki; luonto; vapaa-aika, kulttuuri ja urheilu, matkailu; tiedotusvälineet
- eri oppiaineiden sanasto: sanavaraston laajentaminen ja morfologia, ylä- ja alakäsitteet
- juhlapäivät, kansanperinne, tapakulttuuri; leikit; suomalaiset merkkihenkilöt ja -tapahtumat; arjen perinne ja elämänmuoto

Rakenteet ja kielitieto

- äänneiden, rytmin, painotuksen ja intonaation tunnistaminen ja tuottaminen; kirjoitus- ja äännejärjestelmä ja niiden erityispiirteet
- kielen rakenteista keskeisimmät; sanaluokat ja niiden taivuttaminen; verbi-tyypit ja tärkeimmät nominityypit; sija-, persoona- ja aikamuodot sekä modukset pääpiirteissään; lauseenjäsenten tunnistaminen; nominaalimuotojen ja lauseenvastikkeiden tunnistaminen; lausetyypit; sanojen johtamisen pääperiaatteet; välimerkit ja oikeinkirjoitus
- sana, lause, virke; sidoksisuus; erilaisten tekstilajien päätyypit
- puhutun ja kirjoitetun kielen ero; puhutun kielen vaihtelu
- suomi maailman kielten joukossa

Lukeminen ja kirjoittaminen

- suomen kielen kirjoitusjärjestelmä, kirjain-ääne-vastaavuus, tavutus, pien- ja suuraakkoset, tyyppikirjaimet
- mekaaninen, sujuva ja ymmärtävä lukutaito; lukutaidon strategioita, kuten ennakointi, päättely sekä pääasioiden ja tukisanojen etsiminen tekstistä
- tekstilajit ja kirjoittaminen erilaisiin tarkoituksiin

Kertomusperinne, kirjallisuus, viestintäkasvatus

- ikäkauden ja kielitaidon mukaisesti sadut, lorut, kertomukset, runot, arvoitukset, sanalaskut kaunokirjalliset otteet ja kokonaisteokset
- keskeiset kirjailijat ja heidän teoksensa sekä Kalevala ja Suomen kirjallisuuden päävaiheet
- mediatekstit, kuvalukutaidon alkeet, elokuva ja teatteri
- kirjaston käyttö, tieto- ja viestintäteknikka, televisio, radio, lehdistö, mainonta
- tiedonhankinta erityyppisistä lähteistä

Puheviestintä ja vuorovaikutustaidot

- puheviestinnän strategiat, kuten keskustelun aloittaminen, ylläpitäminen ja päättäminen, mielipiteen ilmaiseminen, kuulijan huomioon ottaminen; kuulijajan palautekäyttäytyminen
- kulttuurisidonnaiset puheviestintätilanteet, kuten tervehtiminen, puhuttelemine, esittäytyminen, kiittäminen, anteeksi pyytäminen ja puhelin-

- käyttäytyminen
- omien tunteiden, tarpeiden, tietojen ja mielipiteiden esittäminen ja perustelevminen
 - puuttuvan kielitaidon kompensoiminen esimerkiksi lähikäsitettä käyttämällä tai selittämällä
 - neuvottelutaitojen kehittäminen ja rakentava keskusteleminen

Kielenopiskelutaidot

- oppikirjan ja sanakirjan käyttö, uusien sanojen ja rakenteiden käyttö omassa tuotoksissa, pari- ja pienryhmäkeskustelu puheviestinnän säännöllisenä harjoittelutapana, merkityksen päättely asiayhteydestä, suomen kielen vertaaminen omaan äidinkieleen, oman tuotoksen tarkkaileminen ja korjaaminen, oman kielitaidon arviointi

SUOMI TOISENA KIELENÄ

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

- Arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki osa-alueet. Päätösarvioinnissa on otettava huomioon, että oppilaan kielitaitoprofiili voi olla hyvinkin epätasainen.

Kielitaito

Kielen osaamisen taso luokalla 9 kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan: B1.1–B1.2

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tuntee suomalaista yhteiskuntaa, kulttuuria ja suomalaisia tapoja
- ymmärtää monikielisyyden ja monikulttuurisuuden merkityksen ja arvostaa sitä
- ymmärtää ja osaa suhteuttaa suomalaisen kulttuurin arvoja omaan arvo- maailmaansa.

Kielenopiskelutaidot

Oppilas

- on tottunut säännöllisesti käyttämään kielten opiskelussa tehokkaiksi todettuja työtapoja.

Taitotaso B1		Selviytyminen arkielämässä		
	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.1 Toimiva peruskielitaito	<p>* Ymmärtää pääajatuksen ja keskeisiä yksityiskohtia puheesta, joka käsittelee koulussa, työssä tai vapaa-aikana säännöllisesti toistuvia teemoja mukaan lukien lyhyt kerronta.</p> <p>Tavoittaa radioutuisten, elokuvien, tv-ohjelmien ja selkeiden puhelinviestien pääkohdat.</p> <p>* Pystyy seuraamaan yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta. Ymmärtää tavallista sanastoa ja rajallisen joukon idiomeja.</p> <p>* Pitemmän viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja selkeämpää yleiskielistä puhetta. Toistoa tarvitaan silloin tällöin.</p>	<p>* Osaa kertoa tutuista asioista myös joiakin yksityiskohtia. Selviytyy kielialueella tavallisimmista arkitilanteista ja epävirallisista keskusteluista. Osaa viestiä itselleen tärkeistä asioista myös hieman vaativammissa tilanteissa. Pitkäkestoinen esitys tai käsitteelliset aiheet tuottavat ilmeisiä vaikeuksia.</p> <p>* Pitää yllä ymmärrettävää puhetta, vaikka pitemmissä puhejaksoissa esiintyy taukoja ja epäröintiä.</p> <p>* Ääntäminen on selvästi ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on joskus ilmeisiä ja ääntämisvirheitä esiintyy jonkin verran.</p> <p>* Osaa käyttää melko laajaa jokapäiväisistä sanastoa ja joiakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Käyttää useita erilaisia rakenteita.</p> <p>* Laajemmassa vapaassa puheessa kielioppivirheet ovat tavallisia (esim. artikkelit ja päätteitä puuttuu), mutta ne haittaavat harvojen ymmärrettävyyttä.</p>	<p>* Pystyy lukemaan monenlaisia, muutaman sivun pituisia tekstejä (taulukot, kalenterit, kurssiohjelmat, keittokirjat) tutuista aiheista ja seuraamaan tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.</p> <p>* Pystyy seuraamaan tuttua aihetta käsittelevän parisivuisen tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia.</p> <p>* Arkikokemuksesta poikkeavien aiheiden ja tekstin yksityiskohtien ymmärtäminen voi olla puutteellista.</p>	<p>* Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävän, jonkin verran yksityiskohtaistakin arkittietoa välittävän tekstin tutuista tai kiinnostavista todellisista tai kuvitelluista aiheista.</p> <p>* Osaa kirjoittaa selväpiirteisen sidosteisen tekstin liittämällä erilliset ilmaukset peräkkäin jaksoiksi (kirjeet, kuvaukset, tarinat, puhelinviestit). Pystyy välittämään tehokkaasti tuttua tietoa tavallisimmissa kirjallisen viestinnän muodoissa.</p> <p>* Osaa useimpien tutuissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet, vaikka teksteissä esiintyy interferenssiä ja ilmeisiä kiertoilmaisuja.</p> <p>* Rutiinomainen kieliaines ja perusrakenteet ovat jo suhteellisen virheettömiä, mutta jotkut vaativimmat rakenteet ja sanaliitot tuottavat ongelmia.</p>

Selviytyminen arkielämässä		Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
Taitotaso B1	Kuullun ymmärtäminen	<p>*Osaa kertoa tavallisista, konkreetteista aiheista kuvaillen, erittellen ja vertaillen ja selostaa myös muita aiheita, kuten elokuvia, kirjoja tai musiikkia. Osaa viestiä varmasti useimmissa tavallisissa tilanteissa. Kielellinen ilmaisu ei ehkä ole kovin tarkkaa.</p> <p>*Osaa ilmaista itseään suhteellisen vaivattomasti. Vaikka taukoja ja katkoksia esiintyy, puhe jatkuu ja viesti välittyy.</p> <p>*Ääntäminen on hyvin ymmärrettävää, vaikka intonaatio ja painotus eivät ole aivan kohdekielen mukaisia.</p> <p>*Osaa käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja. Käyttää myös monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita.</p> <p>*Kielioppivirheitä esiintyy jonkin verran, mutta ne haittaavat harvoin laajempaakaan viestintää.</p>	<p>*Pystyy lukemaan muutaman kappaleen pituisia tekstejä monenlaisista aiheista (lehtiartikkelit, esitteet, käyttöohjeet, yksinkertainen kaunokirjallisuus) ja selvittää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä käytännönläheisissä ja itselleen tärkeissä tilanteissa.</p> <p>*Pystyy etsimään ja yhdistelemään tietoja useammasta muutaman sivun pituisesta tekstistä suorittaakseen jonkin tehtävän.</p> <p>* Pitkien tekstien jotkin yksityiskohdat ja sävyt saattavat jäädä epäselviksi.</p>	<p>*Osaa kirjoittaa henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä, kertoa niissä uutisia ja ilmaista ajatuksiaan tutuista abstrakteista ja kulttuuriaiheista, kuten musiikista tai elokuvista.</p> <p>*Osaa kirjoittaa muutaman kappaleen pituisen jäsentyneen tekstin (muistintpanoja, lyhyitä yhteenvetoja ja selostuksia selväpiirteisen keskustelun tai esityksen pohjalta).</p> <p>Osaa esittää jonkin verran tuki-tietoa pääajatuksille ja ottaa lukijan huomioon.</p> <p>* Hallitsee melko monenlaisen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita. Osaa ilmaista rinnasteisuutta ja alisteisuutta.</p> <p>*Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävää ja kohtuullisen virheetöntä kieltä, vaikka virheitä esiintyy vaativissa rakenteissa, tekstin jäsentelyssä ja tyyliässä ja vaikka äidinkielen tai jonkin muun kielen vaikutus on ilmeinen.</p>
B1.2	Sujuva peruskielitaito	<p>* Ymmärtää selväpiirteistä asiatieta, joka liittyy tuttuihin ja melko yleisiin aiheisiin jonkin verran vaativissa yhteyksissä (epäsuora tiedustelu, työkeskustelut, ennakoitavissa olevat puhelinviestit).</p> <p>* Ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta ja epämuodollisesta keskustelusta.</p> <p>* Ymmärtäminen edellyttää yleiskieltä tai melko tuttua aksenttia sekä satunnaisia toistoja ja uudelleenmuotoiluja. Nopea syntyperäisten välinen keskustelu ja vieraiden aiheiden tuntemattomat yksityiskohdat tuottavat vaikeuksia.</p>		

SUUNNITELMA KIRJASTONKÄYTÖN JA TIEDONHANKINNAN OPETUKSESTA OULUNSALON KOULUILLE

ALA-ASTEEN LUOKAT "LAPSET KIRJASTON PIIRIIN"

Tavoitteena on oppilaan kiinnostuksen herättäminen lukemiseen ja tiedonhankinnan perusteet

1. luokka syksy: "kirjasto tutuksi"

- kirjastoon tutustuminen, lasten osasto (kuvakirjat ja tavutetut kirjat)
- kirjastokortti (lainaus ja palautus)

1. luokka kevät: "kirjasto käyttöön/omaksi"

- tavutetut kirjat, lasten tieto- ja kaunokirjat
- kerrataan kirjaston käyttöä

4. luokka: vierailu kirjastossa "kirjasto tietolaarina"

- nuorten tietokirjat, kirjastoluokitus, haku OUTI:sta oppilasta kiinnostavasta aiheesta
- kirjojen varaaminen

4. luokka: kirjasto vierailee koululla:

- "kirjaston tavoittaa myös netistä"
- OUTI:n käyttö koululta käsin, hakutehtäviä syksyn tapaan kerraten netissä
- omat tiedot, uusinta ja varaaminen netissä

6. luokka: "tiedonhankinta ja kirjasto projektityössä"

Tetokirjojen (aikuisten ja nuorten osastot), tietosanakirjojen ja CD-romppujen (esim. Suomen linnut CD-fakta, Maamme CD) käyttö tiedon hankinnassa johonkin oppiaineeseen sidottuna

YLÄASTEEN LUOKAT "TIEDONHANKINTA JA -HALLINTA LAAJENEEN"

Tavoitteena on peruskoulun lopettava oppilas, joka hallitsee eri tiedonhankintalähteiden itsenäisen käytön, tietää tiedonhankintaprosessin etenemisen pääpiirteittäin, ja osaa rajata (tiedontarpeen laajuus suhteessa lähteiden määrään) sekä arvioida hankkimaansa tietoa.

7. luokka "tietokantojen käyttö tiedonhaussa"

- OUTI:n kertaus
- ALEKSI:n, OSTROBOTNIA:n ja KALEVA:n tietokantojen käyttö jonkin aineen projektityön yhteydessä kerrotaan tiedonhankintaprosessin eteneminen pääpiirteissään

9. luokka "kaikki hankittu tieto ei ole samanlaista, mikä on riittävän tiedon määrä" / "näillä tiedonhankintataidoilla maailmalle"

- Haetaan tietoa Internetistä eri hakukoneilla ja verrataan/yhdistetään saatua tietoa tietoon, jota on hankittu muista aiemmin opituista tietolähteistä, projektityössä jonkin aineen/teeman (esim. ammatti) yhteydessä. Lähteiden määrä määritellään projektityön alussa eri tietolähteittäin. Verrataan eri tietolähteiden tasoa, määrää ja luotettavuutta.